

unicef

jokaiselle lapselle

Eduskuntavaalit 2027

Suomen UNICEFin suositukset

Sisällysluettelo

1. Kehityspolitiikka	3
1.1. <i>Lapset keskiöön Suomen kehityspolitiikassa ja -rahoituksessa</i>	3
Lapsen oikeudet eivät näy Suomen kansainvälisessä politiikassa.....	3
Lapsen oikeuksien puolustaminen on vaikuttavaa politiikkaa	4
Suomen UNICEFin pyynnöt	4
1.2. <i>Lasten suojele Suomen kansainvälisen turvallisuuspolitiikan ytimeen.....</i>	4
Aseellisten konfliktien vaikutus lapsiin ympäri maailman on tuhoisaa ja ennätyksellisen laajaa	4
Lapsen oikeuksien huomioiminen turvallisuuspolitiikassa lisää vakautta.....	5
Suomen UNICEFin pyynnöt	5
2. Ympäristöturvallisuus	5
2.1. <i>Lasten tarpeet osaksi Suomen ympäristöturvallisuutta ja kokonaisturvallisuutta.....</i>	5
Lasten huomioiminen ympäristöturvallisuudessa vahvistaa Suomen kriisinkestävyyttä	6
Suomen UNICEFin pyynnöt	6
3. Lapsiperheköyhyys.....	7
3.1. <i>Lapsiperheköyhyys puolitettava Suomessa</i>	7
Lapsiperheköyhyys on kasvanut ja syventynyt	7
Kattava sosiaaliturva suojaa lapsia köyhyydeltä	8
Suomesta yhteiskunta, jossa jokaisella lapsella on paikka, tulevaisuus ja toivo	8
Suomen UNICEFin pyynnöt	8
4. Koulutuspolitiikka	9
4.1. <i>Jokaiselle lapselle yhdenvertainen oikeus oppia ja kehittyä.....</i>	9
Kouluksellinen yhdenvertaisuus on Suomen tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa	10
Suomen UNICEFin pyynnöt	10
Lähdeluettelo	11

1. Kehityspolitiikka

1.1. Lapset keskiöön Suomen kehityspolitiikassa ja -rahoituksessa

Suomen valtio on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, joka velvoittaa valtioita turvaamaan lapsen oikeudet kaikissa olosuhteissa, kaikkialla maailmassa.

Vallitsevassa maailmantilanteessa Suomen tulee tukea lapsen oikeuksia tinkimättömästi kehityspolitiikassaan ja -rahoituksessaan sekä osana kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaansa.

Suomi pääsee tähän tavoitteeseen johdonmukaisella ja koordinoitulla ulkopolitiikalla, jonka perusta on kokonaisturvallisuuden kehittäminen, mukaan lukien lapsen oikeuksien puolustaminen ja aktiivinen edistäminen.

Lapsen oikeudet eivät näy Suomen kansainvälisessä politiikassa

Sääntöpohjainen maailmanjärjestys on murroksessa ja useat valtiot haastavat aiemmin itsestään selvinä pidettyjä ihmisoikeusnormeja. Samaan aikaan yli 470 miljoonaa lasta elää konflikteista kärsivillä alueilla, missä turvallinen lapsuus, koulunkäynti ja pääsy peruspalvelujen piiriin eivät toteudu [1].

Lapset muodostavat kolmasosan koko maailman väestöstä. Lisäksi lähes puolet maailman köyhimmistä ihmisistä on lapsia. Silti lapset ovat laajalti näkymättömiä globaalissa päätöksenteossa. Tähän on syynä polarisaation, kansallisten intressien sekä talous- ja turvallisuuspolitiikan painotusten kasvu [2]. Kehitystavoitteiden saavuttaminen ilman lasten huomioimista ei ole mahdollista.

Lapsen oikeuksien vastustus (child rights pushback [3]) on lisääntynyt, eikä kyse ole yksittäisestä ilmiöstä tai yhden maan ongelmasta, vaan globaalista kehityssuunnasta, joka uhkaa vuosikymmenten aikana saavutettua edistystä. Lapsen oikeuksien vastustus tarkoittaa kansainvälistä ilmiötä, jossa lapsen oikeuksien edistäminen, suojeleminen ja toimeenpano kohtaavat alati kasvavaa vastustusta, heikentämistä tai aktiivista perääntymistä.

Lapset näkyvät Suomen kehityspolitiikan painopisteissä ainoastaan osana haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, ei erillisinä oikeudenhaltijoina. Suomi on kuitenkin sitoutunut lapsen oikeuksien yleissopimuksen edistämiseen.

Vuosien 2023–2025 välillä Suomen hallitus on leikannut monenkeskisestä kehitysyhteistyöstä 24,4 miljoonaa euroa eli 13 %. UNICEFin yleisavustus on laskenut 57 % vuosien 2024 ja 2025 välillä. Vuonna 2025 Suomen lapsiin kohdistettu kehitysrahoitus oli 21 % kaikesta ODA-rahoituksesta, joka on eurooppalaisittain melko korkea luku, mutta määrällisesti pientä. Samalla vain 14 prosenttia Suomen valtion humanitaarisesta rahoituksesta kohdennetaan lapsiin, vaikka he kärsivät kansainvälisissä konflikteissa suhteellisesti eniten ja kantavat kriisien vaikutuksia koko elämänsä.

Valtioiden takaama perusrahoitus on lapsen oikeuksien toteutumisen kivijalka. Määrärahojen kohdentuessa enenevästi yksityisen sektorin toimijoille, lapsivaikutusten huomiointi ja lapsen oikeuksien edistäminen on ensisijaisen tärkeää.

“Ajattelen että jokaisella lapsella tässä maapallossa pitäisi olla lasten oikeudet ja joissain maissa oikeuksia tarvitsee lisätä.”

Nuori, Suomen UNICEFin kyselyssä 2025 [4]

Lapsen oikeuksien puolustaminen on vaikuttavaa politiikkaa

Sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen ja ihmisoikeusnormien murroksessa tarvitaan valtioita, jotka puolustavat johdonmukaisesti kansainvälisiä normeja, lapsen oikeuksien sopimusta ja lapsen edun ensisijaisuuden toteutumista kaikkialla maailmassa.

Suomella on pitkä historia lapsen oikeuksiin perustuvassa tuloksellisessa kehitystyössä: koulutus, tasa-arvo ja sosiaalinen kehitys ovat olleet Suomen vahvuuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisessä yhteistyössä. Profiloituminen lapsen oikeuksien kansainvälisenä puolustajana jatkaa Suomen ulkopoliittisia perinteitä, tuo uskottavuutta ja jatkumoa Suomen roolille YK-reformissa sekä strategista näkyvyyttä aikana, jolloin oikeusperustaista agenda haastetaan.

✓ Lapsen oikeuksien edistäminen ei ole vain eettisesti perusteltua — se on myös vaikuttavaa kehityspolitiikkaa.

✓ Lapsiin investoiminen tuottaa pitkäaikaisia yhteiskunnallisia hyötyjä koulutuksen, terveyden, talouskasvun ja yhteiskuntien vakauden kautta.

✓ Lapsen oikeuksien suojaaminen kriiseissä ehkäisee tulevia konflikteja ja turvaa yhteiskuntien kestävää jälleenrakennusta.

Suomen UNICEFin pyynnot

✓ Kirjataan kehityspolitiikan lähtökohdaksi, että lapsen oikeuksien yleissopimus ohjaa kaikkea kehitys- ja humanitaarista yhteistyötä.

✓ Suunnataan Suomen kehitysrahoitusta lasten erityistarpeiden täyttämiseen kestävän kehityksen ja lapsen oikeuksien turvaamiseksi. Suomen UNICEF esittää, että kolmasosa kehitysrahoituksesta ja puolet humanitaarisesta rahoituksesta olisi lapsille kohdennettua.

✓ Huomioidaan lapsen oikeudet ja niihin liittyvät vastuukysymykset järjestelmällisesti kaikissa kehitysrahoituksen ja humanitaarisen rahoituksen rahoituspäätöksissä, mukaan lukien yksityisen sektorin kautta kulkeva rahoitus.

1.2. Lasten suojele Suomen kansainvälisen turvallisuuspolitiikan ytimeen

Lasten kärsimys konflikteissa on ennätyksellisellä tasolla. Lapset kärsivät konflikteissa eniten ja kantavat kriisien vaikutuksia koko elämänsä, silti lapsia ei mainita Suomen nykyisessä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa lainkaan. Lapsen oikeuksien priorisointi konfliktinratkaisussa edistää kestävää rauhaa ja kehitystä, ja sitä kautta Suomen omia turvallisuuspoliittisia tavoitteita.

Aseellisten konfliktien vaikutus lapsiin ympäri maailman on tuhoisaa ja ennätyksellisen laajaa

Kansainväliset konfliktit ovat muuttuneet yhä tuhoisammiksi lapsille, eikä lapsen perustavanlaatuisia oikeutta elämään, kasvuun ja kehitykseen enää kunnioiteta kuten aiemmin. Lapsiin kohdistuvat vakavat loukkaukset [5] – tappaminen, seksuaaliväkivalta, sieppaukset – lisääntyvät vuodesta toiseen ja lapsille elintärkeät palvelut, kuten terveydenhuolto, koulutus, vesi ja sanitaatio, ovat yhä useammin hyökkäysten [6] kohteina. Moderni sodankäynti – kaupunkitaistelut, räjähteiden laaja käyttö [7] ja drooniteknologia – tekee lapsista konfliktien etulinjan uhreja tavalla, johon kansainvälinen yhteisö ei ole onnistunut vastaamaan. Samalla humanitaaristen toimijoiden pääsy avuntarvitsijoiden luo on vaikeutunut.

Käynnissä olevat konfliktit luovat välitöntä turvattomuutta, ne normalisoivat väkivaltaa ja murentavat lasten mahdollisuuksia kasvaa, kehittyä ja oppia. Tutkimukset osoittavat [8], että konfliktien vaikutukset siirtyvät usein sukupolvelta toiselle. Ajankohtaiset konfliktit ja kriisit horjuttavat perheitä ja instituutioita, aiheuttavat laajaa pakolaisuutta ja ylläpitävät väkivallan kierrettä, heikentäen rauhaa ja turvallisuutta pitkälle tulevaisuuteen. Suomikaan ei ole tältä kehitykseltä turvassa.

Lapsia ei mainita Suomen nykyisessä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa lainkaan, vaikka he kärsivät kansainvälisissä konflikteissa suhteellisesti eniten ja kantavat kriisien vaikutuksia koko elämänsä. Lasten suojelu kansainvälisissä konflikteissa edellyttää poliittisilta päättäjiltä selkeää suunnanmuutosta: lasten suojelu aseellisissa konflikteissa on nähtävä kansainvälisen turvallisuuden keskeisenä peruspilarina – ei valinnaisena sivutoimena.

Lapsen oikeuksien huomioiminen turvallisuuspolitiikassa lisää vakautta

- ✓ Lasten suojelu osana turvallisuuspolitiikkaa ei ole vain eettisesti perusteltua — se on myös vaikuttavaa kehityspolitiikkaa. Investoimalla lapsiin konfliktien haitallisia, pitkäkestoisia vaikutuksia voidaan parhaiten ehkäistä ja katkaista konfliktien ylisukupolvinen kierre.
- ✓ Lapsen oikeuksien priorisointi konfliktinratkaisussa edistää kestäväää rauhaa ja kehitystä, ja sitä kautta Suomen omia turvallisuuspoliittisia tavoitteita. Kestäväää kehitystä ei voi saavuttaa ilman rauhaa eikä rauhaa ilman kestäväää kehitystä.

Suomen UNICEFin pyynnöt

Lapset tulee huomioida keskeisenä osana Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamista.

- ✓ Sisällytetään lapsen oikeudet osaksi ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden vahvistamiseksi.
- ✓ Vahvistetaan kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän kykyä turvata lapsen oikeuksien toteutuminen kaikkialla maailmassa erityisesti YK-reformin kautta.
- ✓ Edistetään lasten suojelua osana Suomen kriisinhallinnan ja rauhanvälityksen keskeisiä tavoitteita.
- ✓ Tuetaan lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksia Suomen edistämässä kansainvälisissä rauhanprosesseissa sekä konfliktien ehkäisyyn liittyvissä ohjelmissa.

2. Ympäristöturvallisuus

2.1. Lasten tarpeet osaksi Suomen ympäristöturvallisuutta ja kokonaisturvallisuutta

Ilmastonmuutos, luontokato ja ekosysteemien heikkeneminen ovat kasvavia turvallisuushaasteita. Ne lisäävät henkeä ja terveyttä uhkaavia häiriöitä, yhteiskuntien epävakautta, humanitaarisia kriisejä, ruokaturvattomuutta, muuttoliikettä sekä kilpailua luonnonvaroista.

Lapset kärsivät näiden ilmiöiden vaikutuksista ensimmäisten joukossa ja pitkäkestoisimmin.

Myös Suomessa ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät tulevaisuudessa yhä useammin toistuvina helleaaltoina, rankempina sateina, kuivuusjaksoina sekä infrastruktuuriin ja yhteiskunnan peruspalveluihin kohdistuvina häiriöinä. UNICEFin datan mukaan lähes 90 % Suomessa asuvista lapsista altistuu jo nyt helleaalloille [9]. Ilmasto- ja luontoriskit on tunnistettava osana Suomen kokonaisturvallisuutta.

Lapset ovat fyysisen ja psyykkisen kehitysvaiheensa vuoksi erityisen alttiita ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutuksille. He ovat myös aikuisia riippuvaisempia toimivista peruspalveluista, turvallisesta elinympäristöstä ja yhteiskunnan kyvystä varautua häiriötilanteisiin. Lasten oikeuksien, hyvinvoinnin ja tulevaisuuden turvaaminen edellyttääkin, että ympäristöön liittyvät turvallisuusriskit huomioidaan systemaattisesti lapsinäkökulmasta.

Ympäristöturvallisuuden vahvistaminen edellyttää sekä ympäristökriisien juurisyihin puuttumista että lasten suojelemista niiden vaikutuksilta. Tämä tarkoittaa kunnianhimoista ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä yhteiskunnan sopeutumiskyvyn ja kriisinkestävyysvahvistamista.

Jokaisella valtiolla on ihmisoikeusperustainen velvollisuus [10] ryhtyä ripeisiin ja tehokkaisiin toimiin ilmastokriisin hillitsemiseksi. Kansalliseen ilmastolakiin kirjattu tavoite Suomen hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 on linjassa Pariisin ilmastopöytäkirjan 1,5 asteen tavoitteen kanssa. Hiilineutraalius on edelleen saavutettavissa tavoitteen mukaisesti, jos tavoitteen edellyttämät toimet varmistetaan poliittisin päätöksin.

Samalla on huolehdittava siitä, että lapset ovat suojassa ilmastonmuutokseen ja luontokatoon liittyviltä riskeiltä ja häiriötilanteilta Suomessa ja maailmanlaajuisesti.

Lasten ja nuorten näkökulmia tulee kuulla ja huomioida ympäristöpäätöksenteossa. Lasten ja nuorten kuuleminen sekä ilmastopolitiikan keskeisten suunnitelmien lapsivaikutusten ennakoarviointi parantavat päätösten laatua, oikeudenmukaisuutta ja kykyä turvata lasten hyvinvointi muuttuvassa ympäristössä.

Lasten huomioiminen ympäristöturvallisuudessa vahvistaa Suomen kriisinkestävyttä

Lasten tarpeiden ja oikeuksien huomioiminen osana Suomen ympäristöturvallisuutta ja kokonaisturvallisuutta on investointi yhteiskuntamme ja maailman kriisinkestävyyteen ja tulevaisuuteen.

✓ **Yhteiskunnan kriisinkestävyys vahvistuu.** Lapset ovat yksi väestön haavoittuvimmista ryhmistä häiriötilanteissa. Kun heidän tarpeistaan ja turvallisuudestaan huolehditaan, myös perheet, yhteisöt ja yhteiskunta kokonaisuudessaan selviytyvät kriiseistä paremmin.

✓ **Suomi rakentaa pitkäjänteisesti turvallista yhteiskuntaa.** Lasten ja nuorten kuuleminen ja heidän tarpeidensa huomioiminen vahvistaa heidän luottamustaan yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen ja auttaa rakentamaan vakaata yhteiskuntaa.

✓ **Suomi rakentaa vakaampaa maailmaa.** Lasten suojeleminen ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutuksilta globaalin etelän maissa edistää oikeudenmukaisempaa, vakaampaa ja turvallisempaa maailmaa.

Suomen UNICEFin pyynnöt

✓ Arvioidaan ilmastoriskien vaikutukset lapsen oikeuksien toteutumiseen osana kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelman päivitystä sekä muuta kansallista turvallisuus- ja valmiussuunnittelua. Arvioinnin pohjalta määritellään vastuutahot, aikataulu ja toimet, joilla lasten

turvallisuutta, hyvinvointia ja peruspalvelujen jatkuvuutta vahvistetaan ilmasto- ja luontoriskeihin liittyvissä häiriötilanteissa. ja toteutetaan tarvittavat toimenpiteet riskien vähentämiseksi.

✓ Varmistetaan lasten ja nuorten ikätasoinen kuuleminen ympäristöturvallisuutta, varautumista ja kokonaisturvallisuutta koskevassa kansallisessa päätöksenteossa sekä hyödynnetään kuulemisen tuloksia päätösten valmistelussa.

✓ Tehdään keskeisimmistä ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmään kuuluvista suunnitelmista lapsivaikutusten ennakkoarviointi.

✓ Toteutetaan kustannustehokkaat ja johdonmukaiset lisätoimet Suomen Ilmasto- ja Luontopaneelin ehdotusten mukaisesti, jotta Suomen kansallinen hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 ja EU:n ilmastopolitiikasta Suomelle tulevat velvoitteet sekä luontokadon pysäyttämiseen vuoteen 2030 mennessä liittyvät YK- ja EU-velvoitteet toteutuvat. Toimet toteutetaan lapsen oikeudet huomioiden ja oikeudenmukaisella tavalla.

✓ Määritellään lapset yhdeksi Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen painopisteeksi ilmastorahoitusta ohjaavissa linjauksissaan, ja edistetään lasten tarpeiden huomioimista kansainvälisten ilmastorahastojen johtokunnissa. Painopisteen tulee näkyä erityisesti lasten peruspalvelujen, kuten koulutuksen, terveyspalvelujen ja vesi- ja sanitaatiopalveluiden ilmastokestävyyden sekä katastrofiriskivalmiuden rahoituksessa.

✓ Vaikutetaan aktiivisesti osana EU:ta siihen, että lapsen oikeudet, lasten erityinen haavoittuvuus ilmastonmuutoksen vaikutuksille, lasten osallisuus sekä lasten kannalta keskeisten palveluiden ilmastokestävyys huomioidaan kansainvälisessä ilmasto- ja luontopolitiikassa.

3. Lapsiperheköyhyys

3.1. Lapsiperheköyhyys puolitettava Suomessa

Seuraavan hallituksen tavoitteena tulee olla lapsiperheköyhyyden kasvun pysäyttäminen ja lapsiperheköyhyyden puolittaminen pitkällä aikavälillä.

Lapsiperheköyhyyden vähentäminen on samanaikaisesti lapsen oikeuksien, kestävä talouden, osaavan työvoiman ja turvallisen yhteiskunnan kysymys. Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen ei ole menoerä vaan investointi Suomen tulevaisuuteen. Se vahvistaa yhteiskunnan vakautta, luottamusta ja kriisinkestävyttä pitkällä aikavälillä.

Lapsena koetun köyhyyden vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen. Siksi lapsiperheköyhyyden torjunta tulee ottaa vakavasti ja toteuttaa vaikuttavat toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi. Lapsen oikeuksien sopimus, johon Suomi on sitoutunut, velvoittaa asettamaan lapsen edun ensisijaiseksi kaikissa päätöksissä, myös talouspolitiikassa ja vaikeinakin aikoina.

Lapsiperheköyhyys on kasvanut ja syventynyt

Vaikka moni lapsi Suomessa voi hyvin, lasten väliset hyvinvointierot ovat kasvaneet ja eriarvoistuminen on lisääntynyt. Lasten hyvinvointi on heikentynyt nopeammin kuin vuosikymmeniin. Kaikkiaan 17,3 % koko Suomen väestöstä oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä vuonna 2024 [11]. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien lasten määrä oli puolestaan kasvanut 137 400:een vuonna 2024 (123 100 vuonna 2023) [12]. Tämä on jo lähes 14 % kaikista lapsista.

Lapsiperheköyhyys on myös syventynyt, ja monien perheiden taloudellinen kantokyky on murtumassa. Raha ei riitä asumiskuluihin [13], ruokaan eikä lasten harrastuksiin [14]. Köyhissä perheissä elävät lapset kokevat ulkopuolisuutta, mielenterveys on koetuksella ja usko tulevaisuuteen on heikkoa [15]. Lasten sosioekonominen tausta näkyy Suomessa vahvasti myös oppimistuloksissa [16], mikä heikentää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Erityisen haitallista on pitkittynyt köyhyys, joka heikentää paitsi lapsen hyvinvointia, mutta myös yhteiskunnallista luottamusta, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Lapsena koetun köyhyyden vaikutukset voivat ulottua myös esimerkiksi työelämään kiinnittymiseen [17]. Siksi lapsiperheköyhyydessä ei ole kyse vain tämän päivän hyvinvoinnista vaan myös Suomen tulevasta osaamisesta, työvoimasta ja kilpailukyvyistä.

Lapsiperheköyhyysriskissä ovat etenkin yhden vanhemman perheet, joita on neljäsosa kaikista perheistä sekä maahanmuuttajataustaiset perheet ja monilapsiset perheet. Uusimmat tilastot kertovat talousvaikeuksista myös lapsiperheissä laajemmin. Suomen tilanne on heikentynyt jyrkästi myös verrattuna muiden rikkaiden maiden lasten hyvinvointiin, UNICEFin vuoden 2025 vertailussa [18] Suomen sijoitus putosi sijalta 5 sijalle 17.

“Harrastukset ja niihin välineet maksaa liikaa.”

Nuori, Suomen UNICEFin kyselyssä 2025 [19]

Kattava sosiaaliturva suojaa lapsia köyhyydeltä

Tutkimusten mukaan kattava sosiaaliturva on Suomessa tärkeä keino suojella lapsia köyhyydeltä. Viime vuosien muutokset sosiaaliturvaan, työllisyystilanteen heikkeneminen sekä palvelujen supistuminen osuvat nyt kipeästi monen lapsiperheen arkeen. Tilanne uhkaa syöstä erityisesti kaikista haavoittuvimmassa tilanteessa elävät lapset pitkäaikaiseen huono-osaisuuteen. Myös sosiaali- ja terveysministeriö [20] nosti vuoden 2025 lopussa sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arvioinnissaan esiin sen, että sosiaaliturvaleikkaukset osuvat erityisesti pienituloisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin lisäten köyhyyttä.

Lapsiperheköyhyyden vähentäminen edellyttää riittävän sosiaaliturvan lisäksi toimia, jotka vahvistavat vanhempien mahdollisuuksia kouluttautua, työllistyä ja osallistua työelämään sekä yhä parempia mahdollisuuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi.

Suomesta yhteiskunta, jossa jokaisella lapsella on paikka, tulevaisuus ja toivo

Suomen tulevaisuus rakennetaan lasten arjessa. Lapsiperheköyhyyden kasvun pysäyttäminen ei ole pelkästään sosiaalipolitiikkaa vaan myös vastuullista talouspolitiikkaa. Lasten eriarvoisuus vähenee, turvallisuuden kokemukset paranevat ja tulevaisuususkko vahvistuu. Kun lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta vahvistetaan jo varhain, vähenee myöhempi tarve korjaaville palveluille ja julkisille menoille. Varhaiset investoinnit lasten hyvinvointiin ovat tutkitusti vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia kuin myöhemmin tarvittavat korjaavat toimet.

Suomen UNICEFin pyynnöt

✓ **Lapsivaikutusten arviointi:** Lapsia ja lapsiperheitä koskevia päätöksiä, kuten esimerkiksi talousarviota, sosiaaliturvauudistusta ja julkisen talouden sopeutustoimia koskevia päätöksiä, valmisteltaessa on jo ennalta arvioitava päätösten vaikutukset lasten hyvinvointiin, arkeen ja

oikeuksien toteutumiseen. Arvioinnin tulokset on otettava huomioon lopullisia päätöksiä tehtäessä. Eriyinen huomio on kiinnitettävä myös eri päätösten yhteisvaikutusten arviointiin.

✓ **Lasten kuuleminen:** Lasten ja nuorten omia näkemyksiä ja kokemuksia tulee kuulla, kun keskustellaan ratkaisusta köyhyyden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

✓ **Riittävät ja laadukkaat palvelut:** On varmistettava, että lapsille ja lapsiperheille suunnatut palvelut, kuten varhaiskasvatus, koulutus, vapaa-ajan palvelut sekä sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat laadukkaita ja niihin on sujuva pääsy. Jo ennestään haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja lapsiperheiden palveluihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

✓ **Perusturvan riittävyys:** Sosiaaliturvan uudistuksissa on varmistettava, etteivät lapset joudu kantamaan suhteettoman suurta osaa sopeutustoimien vaikutuksista. Lapset on huomioitava jatkossa sosiaaliturvassa nykyistä paremmin. On varmistettava perusturvan riittävä taso muun muassa palauttamalla työttömyysturvaan lapsikorotukset ja sisällyttämällä yleistukeen lapsikorotus.

4. Koulutuspolitiikka

4.1. Jokaiselle lapselle yhdenvertainen oikeus oppia ja kehittyä

Suomi on sitoutunut turvaamaan jokaiselle lapselle oikeuden laadukkaaseen koulutukseen. Lapsen oikeus koulutukseen ei tarkoita ainoastaan pääsyä kouluun, vaan oikeutta saada opetusta, joka tukee lapsen oppimista, hyvinvointia, osallisuutta ja mahdollisuuksia kehittää omia kykyjään. Koulutus on yksi keskeinen keino ehkäistä eriarvoisuuden siirtymistä sukupolvelta toiselle [21].

Tällä hetkellä yhdenvertaisuus ei toteudu. Oppimiserot ovat kasvaneet pitkään, ja perhetaustan vaikutus lapsen koulutuspolkuun on vahvistunut. Samalla koulujen välinen ja sisäinen eriytyminen lisääntyy, ja lasten mahdollisuudet oppia riippuvat aiempaa enemmän heidän sosioekonomisesta taustastaan [22], asuinalueestaan ja muista henkilökohtaisista ominaisuuksistaan. Nykyinen koulujärjestelmä ei riittävästi tue jokaisen lapsen yhdenvertaista oikeutta oppimiseen.

YK:n lapsen oikeuksien komitea [23] on kehottanut Suomea varmistamaan riittävät resurssit koulutuksen laadun parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi sekä tehostamaan toimenpiteitä, joilla edistetään kaikkien lasten tarkoituksenmukaista ja voimaantumista osallistumista kouluissa. Lasten näkemykset tulee ikätasoisesti kuulla ja huomioida koulutuspolitiikan valmistelussa, seurannassa ja arvioinnissa sekä osana koulun arkea.

Eriyisen haavoittuvassa asemassa olevat lapset, kuten pienituloisten perheiden lapset, maahanmuuttotoustaist lapset sekä vammaiset lapset, kohtaavat koulutuspoluillaan muita enemmän haasteita, kuten kiusaamista ja syrjintää. Mitä ehdotamme?

Turvallinen, osallistava ja lapsen tarpeet huomioiva oppimisympäristö on oppimisen perusedellytys. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta heikentävät lasten oikeutta koulutukseen ja hyvinvointiin. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi arvokkaana yhteisön jäsenenä sekä saada tarvitsemansa tuki oppimiseen, osallisuuteen ja koulunkäyntiin.

"Että kaikki tuntisi olonsa kotona ja koulussa turvalliseksi."

Nuori, Suomen UNICEFin kyselyssä 2025

Koulutuksen merkitys ulottuu oppimistuloksia laajemmalle. Lapsen oikeuksien komitea [24] on korostanut, että koulutuksen tulee valmistaa lapsia vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa sekä vahvistaa ihmisoikeuksien kunnioitusta, yhdenvertaisuutta, demokratiaa, kriittistä ajattelua ja kykyä toimia muuttuvassa maailmassa. Laadukas koulutus rakentaa osaamisen lisäksi yhteiskunnallista luottamusta, osallisuutta, yhteenkuuluvuutta ja tulevaisuususkoa.

Koulutuksellinen yhdenvertaisuus on Suomen tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa

- ✓ Jokaisen lapsen oikeus oppia ja kehittää omia kykyjään toteutuu riippumatta perhetaustasta, vammasta, kielestä, asuinalueesta tai muista henkilökohtaisista tekijöistä.
- ✓ Koulutuksellisen eriarvoisuuden vähentäminen vahvistaa osaamistasoa, yhteiskunnallista luottamusta ja talouden kestävä kasvua.
- ✓ Turvallinen ja osallistava kouluympäristö tukee lasten hyvinvointia, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa yhteenkuuluvuutta.
- ✓ Koulutus vahvistaa lasten valmiuksia toimia demokraattisessa oikeusvaltiossa sekä rakentaa kestävä tulevaisuutta, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja kestäväan kehitykseen.

Suomen UNICEFin pyynnöt

- ✓ **Riittävällä rahoituksella turvataan jokaiselle lapselle yhdenvertainen oikeus laadukkaaseen koulutukseen.** Koulutuksen kokonaismenojen taso tulee nostaa muiden Pohjoismaiden tasolle. Kunnille tulee taata riittävä valtionosuus kasvatuksen ja koulutuksen järjestämiseksi. Koulutuksellista eriarvoisuutta tasaavaa rahoitusta tulee kehittää pitkäjänteiseksi ja ennakoitavaksi osaksi koulutusjärjestelmän rahoitusta.
- ✓ **Varmistetaan oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano osoittamalla siihen pysyvä ja riittävä valtionrahoitus sekä seuraamalla tuen toteutumista valtakunnallisesti.** Jokaisella lapsella tulee olla oikeus saada tarvitsemansa tuki oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti riippumatta asuinpaikasta, koulusta tai perheen tilanteesta.
- ✓ **Opetus- ja kulttuuriministeriön visio suomalaiselle peruskoululle tarjoaa suunnan koulutuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle, mutta sen toteutuminen edellyttää määrätietoista toimeenpanoa.**
- ✓ **Pysäytetään koulutuksellisen eriarvoisuuden ja segregaaion kasvu.** Koulutusjärjestelmää tulee kehittää niin, että perhetausta, tulotaso, kieli, vamma tai maahanmuuttotusta eivät määritä lapsen koulutuspolkua tai oppimistuloksia. Tarvitaan poikkihallinnollinen kansallinen ohjelma oppimiseröjen kaventamiseksi, koulusegregaaion ehkäisemiseksi ja koulutuksellisen yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Vahvistetaan perusopetuksen valtionosuusjärjestelmän kykyä huomioida lasten erilaiset tarpeet, alueellinen eriarvoisuus sekä sosioekonomiset tekijät.
- ✓ **Turvataan jokaiselle lapselle turvallinen, syrjimätön ja osallistava oppimisympäristö.** Kiusaamisen, häirinnän, rasismin, syrjinnän ja väkivallan ehkäisyyn tulee sitoutua valtakunnallisesti ja pitkäjänteisesti. Turvallisuutta edistävät mm. riittävän pienet luokkakoot, opetusalan ammattilaisten vuorovaikutus-, yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeusosaaminen ja riittävä suunnitelmallisuus koulun toimintakulttuurin kehittämisessä.
- ✓ **Arvioidaan kaikki merkittävät koulutuspoliittiset ja koulutuksen rahoitusta koskevat uudistukset lapsen oikeuksien näkökulmasta.** Koulutuspoliittisten uudistusten lapsi- ja yhdenvertaisuusvaikutukset tulee arvioida systemaattisesti, ja lapsen etu on asetettava

ensisijaiseksi kaikessa koulutusta koskevassa päätöksenteossa. Lasten näkemykset tulee kuulla ja huomioida koulutuspolitiikan valmistelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Lähdeluettelo

- [1] UNICEF, "'Not the new normal' – 2024 'one of the worst years in UNICEF's history' for children in conflict," 2024. [Online]. Available: <https://www.unicef.org/press-releases/not-new-normal-2024-one-worst-years-unicefs-history-children-conflict>.
- [2] U. Nations, "Child Rights Mainstreaming," 2023. [Online]. Available: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-09/Guidance-Note-Secretary-General-Child-Rights-Mainstreaming-July-2023.pdf>.
- [3] UNICEF, "'Children live in a world that is increasingly hostile to their rights'," 2023. [Online]. Available: <https://www.unicef.org/press-releases/children-live-world-increasingly-hostile-their-rights>.
- [4] S. UNICEF, "Lapsen oikeudet ja globaalikasvatus -kysely," 2025. [Online]. Available: https://media.unicef.fi/pub/Sivusto_v3/Ajankohtaiset/Unicef_Lapsen%20oikeudet%202025-26%20sitaateilla.pdf.
- [5] U. Nations, "'A moral failure': Security Council hears about grave violations against children caught in war," 2025. [Online]. Available: <https://news.un.org/en/story/2025/06/1164921>.
- [6] U. Nations, "Attacks on schools surge by 'staggering' 44 per cent over the past year," 2025. [Online]. Available: <https://news.un.org/en/story/2025/09/1165810>.
- [7] S. t. Children, "10 alarming trends for children in armed conflict," 2026. [Online]. Available: <https://www.unicef.org/documents/advocacy-brief-10-alarming-trends-conflict>.
- [8] U. o. Oxford, "25-year Oxford study finds the effects of conflict last for generations," 2026. [Online]. Available: <https://www.ox.ac.uk/news/2026-03-06-25-year-oxford-study-finds-the-effects-of-conflict-last-for>.
- [9] UNICEF, 2026. [Online]. Available: <https://geosight.unicef.org/en-us/project/ccrr2026>.
- [10] "ICJ:n neuvoa-antava päätös," 2025.
]
- [11] "Köyhyys- tai syrjäytymisriski," Tilastokeskus, 2026. [Online]. Available: <https://stat.fi/fi/indikaattori/koyhyystaisyrjaytymisriski>.
]
- [12] Tilastokeskus, 2024. [Online]. Available: <https://stat.fi/fi/julkaisu/cmin81ch45kp507vzolnh5sky>.
]
- [13] Y-Säätiö, "Y-Säätiön ja Pelastakaa Lasten kannanotto: Pienituloisten lapsiperheiden elämää ei tule enää vaikeuttaa," 2025. [Online]. Available: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/71074175/y-saation-ja-pelastakaa-lasten-kannanotto-pienituloisten-lapsiperheiden-elamaa-ei-tule-ena-vaikeuttaa?publisherId=66495184&lang=fi>.

- [14 E.-. j. t. liitto, ”Jokaisen numeron takana on ihminen,” 2024. [Online]. Available:
] <https://ensijaturvakotienliitto.fi/wp-content/uploads/2024/08/KYSELYRAPORTTI-Lapsiperheiden-taloudellinen-tilanne-kesa-2024-FINAL.pdf>.
- [15 P. lapset, ”Lapsen ääni 2024,” 2024. [Online]. Available: https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2024/10/pelastakaa_lapset_lapsen_aani_2024_fi.pdf.
- [16 ”Oppimistulosten lasku haastaa koko yhteiskunnan,” Karvi, 2026. [Online]. Available:
] <https://www.karvi.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/oppimistulosten-lasku-haastaa-koko-yhteiskunnan>.
- [17 v. j. r. Lapsiperheköyhyys Suomessa – nykytilanne, INVEST Research Flagship Centre,
] [Online]. Available: <https://invest.utu.fi/fi/kestavat-paatokset-pienenevien-resurssien-aikana-tietopaketti/lapsiperhekoyhyys-suomessa-nykytilanne-vaikutukset-ja-ratkaisut/>.
- [18 UNICEF, ”UNICEFin tutkimus: Suomen sijoitus romahti rikkaiden maiden lasten
] hyvinvointivertailussa,” 2025. [Online]. Available:
<https://www.unicef.fi/tyomme/ajankohtaista/uutiset-ja-nakokulmat/2025/unicefin-tutkimus-suomen-sijoitus-romahti-rikkaiden-maiden-lasten-hyvinvointivertailussa/>.
- [19 S. UNICEF, ”Kysely nuorille: Hyvän elämän ja arjen ainekset,” 2025. [Online]. Available:
] <https://media.unicef.fi/pub/public/Julkishallinto/Suomen%20UNICEFin%20kysely%20nuorille%202025.pdf>.
- [20 ”Hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksia arvioivat muistiot julkaistu,” Sosiaali- ja
] terveysministeriö, 2025. [Online]. Available: <https://stm.fi/~hallituksen-sosiaaliturvamuutosten-yhteisvaikutuksia-arvioivat-muistiot-julkaistu>.
- [21 Valtioneuvosto., ”Koulutuspoliittinen selonteko: Koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua
] (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24). Helsinki: Valtioneuvosto.,” 2021.
- [22 ”PISA 2025 ensituloksia raportti.” Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja., 2025. [Online].
] Available: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-015-6>.
- [23 ”YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Suomelle (2023),” 2023. [Online]. Available:
] <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/yk-n-lapsen-oikeuksien-komitean-suosituksia-suomelle>.
- [24 ” YK:n lapsen oikeuksien komitean Yleiskommentti nro 1 (2001) 29 artiklan 1 kohta:
] Koulutuksen tavoitteet,” 2001. [Online]. Available:
https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_GC_2001_1_julkaisu.pdf/789f11d4-3c6b-3dd1-a747-4256eb43cc6c?t=1465380388000.